

بقلم : مرحوم میرزا محمدعلی چهاردهی

تاریخ مختصر فرقه های اسلامی

«آقا شیخ جواد مجتهد مدرس رشتی از دانشمندان عصر ناصری است . در کتابهای تاریخی :

۱- اعلام الشیعة ۲- قاضی النجف و حاضرها چاپ نجف ۳- اعیان الشیعه چاپ دمشق ۴- رساله شرح احوال عباس میرزا ملک آرا چاپ عباس اقبال آشتیانی شرح احوال ایشان ثبت است .

تألیفات ایشان : ۱- شرح حمدیه در علم نحو در دو جلد بزرگ ۲- رساله در بحث اجاره از تقریرات دروس شیخ راضی عرب ۳- کتابی در علم معرفت به عربی در دو جلد ۴- کتابی در اصول عقاید بفارسی که تمام آنها بخط مؤلف در کتابخانه نواده دختری ایشان استاد مرتضی مدرس چهاردهی محفوظ است . این رشته از یادداشتها از رساله اصول عقاید ایشان در اینجا نقل می گردد «ارمغان»
 بعضی از خطابه ها و کلمات از امیر مؤمنان علی (ع) نقل می کنند که علی (ع) خود را خالق زمین و آسمان می داند ! مرگ و حیات را در دست خود می پندارد ! آنچه را که همه در باره خداوند معتقدند در این خطابه ها امام آنها را بخودش نسبت میدهد !

هیچ يك از پیامبران این گونه سخنان نگفته اند و همه کارها را بخدا نسبت داده اند و سر نیاز بسوی پروردگار دراز کرده اند چگونه میشود که علی (ع) تنها در میان آن گروه مردم بچنان سخنانی پردازد که هیچ يك از شیعیان برای پیامبران معتقد نیستند ! تا چه رسد بعلی (ع) و فرزندانش معتقد گردد !؟

جواب از این‌ها بچند جور ممکن است نخست ارزش این خطابه‌ها ثابت نیست! در کتابهای هیچ يك از دانشمندان روایت مذکور نیست.

عالم ربانی فاضل کامل حمدانی میرزا ابوالقاسم قمی گیلانی شرحی درین باره در رساله سؤال و جواب خود می‌نگارد و در رد خطبة البیان باین عبارت می‌فرماید: اولاً انتساب این خطبه بآن جناب ثابت نشده است، در هیچیک از کتابهای معتبر مذهب امامیه ندیده‌ام.

رؤسای شیعه که مدار مذهب برایشان است بیشتر اخبار و آثار از ایشان رسیده است یعنی شیخ بزرگوار و عالی مقام ما ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی. رئیس محدثین و فقیه ائمه طاهرین محمد بن بابویه قمی، مؤسس احکام شریعت و مذهب اصول و فروع در مذهب شیعه، محمد بن نعمان مفید بغدادی، زبده آل‌طه ویسن و فخر علویان مروج دین و مشید مذهب جعفری سیدنا الاجل مرتضی، شیخ فرقه حقه و مجدد طریقت حقه شیخ ابو جعفر طوسی هم هیچ يك از آنان این خطبه را نقل نکرده‌اند.

هم چنین شرف سادات و نقیب اهل شرف سید جلیل رضی که فراهم آورنده کتاب نهج البلاغه است. همت ایشان مصروف بر این بود که منتخبات خطبه‌ها و رساله‌های امیر المؤمنین علی (ع) را گردآوری کند این خطبه را نقل نکرد.

هم چنین در سخنان هیچ يك از دانشمندان معتبر که بآن اعتمادی باشد این خطبه را ندیده‌ایم!

آری این خطبه و مانند آن از کلماتی که شبیه آنها است از پیوستگان مسلك تصوف است!

از جمله در کتاب مناقب حافظ رجب برسی بسیاری از عبارات‌های و خطبة

البیان» و خطبه دیگر بنام «خطبه تو تونجیه» (۱) و غیر آن هست درین خطبه و در خطبه تو تونجیه و سایر کلمه‌هائی که حافظ رجب بررسی در کتاب مناقب خود یاد آور شده از این قبیل عبارت‌ها که مخصوص خداوند است از زبان امیر المؤمنان نقل شده بسیار است ولی سخن در صحت سند آنها است و در نزد ما به صحت نرسیده است! که اینها کلام امیر مؤمنان علی (ع) باشد!

خاتم محدثین مولانا محمد باقر مجلسی با آن همه تبجر در کتاب بحار الانوار و اخبار ائمه اطهار آن سخنان را نقل نکرده است با آنکه می‌فرماید که این کلمات مطلقاً حقیقت نداشته و ممکن است که از حضرت علی (ع) صادر نشده باشد!

این سخنان را ممکن است جمعیت غلاة ساخته باشند برای اینکه غرض‌ها و هدف‌های خود را انتشار دهند! این است سخن حاج سید محمد باقر رشتی اصفهانی در کتاب سؤال و جواب!

صاحب کتاب عوالم الاخبار سرزنش بسیار بر این خطبه‌ها و بر حافظ رجب بررسی دارد آورده است که معروف است حافظ رجب بررسی از مردم صوفیه بود که معتقد به تفویض بود!

غواص بحار اخبار مجلسی در کتاب بحار الانوار نزدیک باین گفتار بسیار دارد. بهمین اندازه بس که در رساله اعتقادات خود می‌فرماید:

اعتقاد نداریم ائمه هدی بامر خداوند جهان را آفریده‌اند چه در اخبار درست و صحیح ما را از این گونه اعتقادات باز داشته‌اند! اعتباری نیست بآنچه را که رجب بررسی و غیر آن از آن اخبار نقل کرده‌اند.

۱- سید کاظم رشتی پیشوای مشرب شیخیه این خطبه‌ها را شرح کرده است نگاه کنید:

۱- رساله زندگانی شیخ احمد احسائی ۲- تاریخ فلاسفه اسلام در دو جلد تألیف

خلاصه سخن آن است که اعتبار این نسخه‌ها و خبرها ثابت نیست و در نزد هیچ يك از دانشمندان ارزشی ندارد .

ریشه این سخنان و نقلی‌ها از خود حافظ رجب برسی است و او را از دانشمندان و راویان اخبار نمیدانند !

بسیار جای تعجب است ، بسی شگفت‌انگیز است که حضرت امیر (ع) در حضور مردم بسیاری این خطبه‌ها را انشاد کند و ایراد نماید و هیچ يك از راویان حدیث آنها را نقل نکنند بعد از نهد سال شیخ رجب برسی بیاید و این سخنان را بنام علی (ع) منسوب دارد !؟

با آنکه خطابه‌های بسیاری از علی (ع) روایت و نقل شده است که هیچ يك از این سخنان در لفظ و معنی شباهتی با کلمات علی (ع) ندارد !

خطابه‌ها و کلمات امیر مؤمنان علی (ع) در نهایت فصاحت و بلاغت است ، این کلماتی که رجب برسی نقل می‌کند بسیار رکیک و نست و غلط و ناراست است . چگونه ممکن است دانشمندان بزرگ همت خود را صرف آن گونه سخنان بدارند؟ با آنکه تمام کلمات و خطابه‌های حضرت علی و سایر امامان را ثبت و حفظ کردند . تا آنجا که کلمات جبر و تشبیه و رؤیت خداوند و سایر مطالب‌هایی که برخلاف ضرورت مذهب و دین ما است و منافات با دلیل قطعی و یقین دارد ثبت کتابها و رساله‌های صدر اسلام است . ابدأ از این خبرها و خطبه‌ها آگاه نبودند . و بی‌خبر صرف بودند! حافظ رجب برسی (۱) آیا ممکن است از عالم غیب بر آنها اطلاع یافت و روایت بنماید و یک سند سستی را نتواند یاد آور گردد .

۱- شرح احوال شیخ رجب برسی نکه‌ا- کنید روضات الجنات چاپ اصفهان - چاپ تهران . و ۲- رساله زندگانی شیخ احمد احسائی بقلم مرتضی مدرسی چهاردهی چاپ تهران .

آری قاضی سعیدقمی در کتاب شرح حدیث غمامه عذر بی سندی در باره این رشته از سخنان بخصوص خطبه بیان را باین روش می گوید که چون این سخنان در میان دانشمندان شیعه و غیر ایشان بسیار منتشر بود بی نیاز بودند که سند روایت آنها را ثبت کنند .

خپلی غریب است که اهل داعیه این گونه ادعاها کنند ، از عهده ذکر آن در یک کتابی از کتابهای معتبر مذهب جعفری نتوانند بیرون بیایند و پیش از حافظ رجب برسی هیچ نام و نشانی از این خطابه ها نبود . هر کس بعد از او یاد آور شد مانند قاضی سعیدقمی ، فیض کاشانی در کتاب کلمات مکنونه تکیه گاه او خود حافظ رجب برسی باشد و هیچیک نتوانند بنمایانند که در کدام کتاب و یا در کدام روایت راوی این سخنان کیست ؟

چنین می نمایاند که همه عبارت های این رشته از خطابه ها و سخنان جعلی است ؟!

ژویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

حکیمی را پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای تعالی آفریده است همه میوه دار یکی را آزاد نخوانده اند مگر سرو که ثمری ندارد در این چه حکمت است گفت هر یکی را دخلی معین است بوقتی معلوم و گهی زنده اند و گاه پژمرده سرو را هیچ ثمره ای نیست و همه وقت تازه است این صفت آزادگان است .

(سعدی)